

I. Гомуми нигезлэмэләр

1 Статья. Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Ким авыл җирлеге муниципаль берәмлегенең исеме һәм хокукий статусы

1. Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының Ким авыл җирлеге муниципаль берәмлегенә авыл җирлеге статусы бирелгән.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының Ким авыл җирлеге муниципаль берәмлеге " (алга таба текст буенча – авыл җирлеге).
3. Ким авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы составына керә.

2 Статья. Җирлекнең территориаль корылышы

1. Җирлек территориясе составына «Ким»совхозынын 2 нче фермасы поселогы, Тукай, авылы керә.
2. Авыл җирлегенең административ үзәге-Ким совхвзы поселогы тора.
3. Җирлек чикләре «Спас муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Җирлек территориясе составына милек формасына һәм максатчан билгеләнешенә карамастан җирләр керә.
5. Авыл җирлеге чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 Статья. Гражданнарның җирлектә җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Җирлектә җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлаулы һәм башка җирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.
2. Гражданнар җенес, раса, милләт, тел,килеп чыгышы, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, иҗтимагый берләшмәләргә карашларына, карашларына бәйсез рәвештә җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга тигез хокуклы.

Җирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

4 Статья. Җирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирле үзидарэ органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты, жирлекнең Ревизия комиссиясе, Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарэ органнары керә.
2. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары структурасын үзгөртү өлеге Уставка үзгөрешләр кертү юлы белән башкарыла.

5 Статья. Жирлекнең жирле өһәмияттәге мәсьәләләре

1. Авыл жирлегенең жирле өһәмияткә ия мәсьәләләре:

- 1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;
- 2) жирлекнең жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгөртү һәм гамәлдән чыгару;
- 3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәте белән идарә итү, файдалану һәм эш итү;
- 4) жирлек торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәэмин итү;
- 5) жирлек халкын элемтә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;
- 6) жирлек халкын ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;
- 7) Жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тәэмин итү, жирлекнең рәсми физкультура–сәламәтлөндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;
- 8) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;
- 9) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, күрсәтелгән Кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру
- 10) адреслар бирү, адресларны үзгөртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементлары исемнәрен бирү (федераль өһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара өһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле өһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы исемнәренә бирү, мондый атамаларны үзгөртү, гамәлдән чыгару, дөүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыру;
- 11) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыру;
- 12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшлөү чараларын оештыру һәм тормышка ашыру;
- 13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

- 14) жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм каты коммуналь калдыкларны транспортировкау эшчәнлеген оештыруда катнашу;
- 15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту.
- 16) җирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннарны тоту һәм карап тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру.
- 17) җирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итү, су бүлү, халыкны Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ягулык белән тәэмин итү;
- 18) җирлек торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге;
- 19) милләтара һәм меконфессиональ килешүне ныгытуга, җирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауға һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауға юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- 20) җирлек халкының күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полсаларына ирекле үтеп керүен тәэмин итү.

2. Федераль законнар нигезендә җирлек җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә, җирлек бюджетыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына, аларга җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны тапшыру турында Спас муниципаль районы җирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

Мәкалә 6. Җирлек җирле үзидарә органнарының җирлекләренең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары хокуклары:

- 1) җирлек музейларын булдыру;
- 2) җирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкару;
- 3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;
- 4) җирлек территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләр хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- 5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм җирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итү;

б) Жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрен мобилизация өзерләү буенча чараларны оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

7) муниципаль Янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру.

9) кеше хокукларын тәмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган затларга булышлык күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның бөтенроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү.

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү.

12) Жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннарны тоту һәм карап тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру.

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру.

14) инвалидлар, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү.

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә хәл итәргә, башка дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы («Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелмәгән башка мәсьәләләргә хәл итәргә хокуклы, (1 пункт 2013 елның 16 октябрендәге 79-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә), Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм өстәмә норматив кертеменәр буенча салым керемнәренән тыш, авыл жирлегенә бюджетны керемнәре хисабына, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән үз компетенциясеннән төшереп калдырылган бюджет керемнәре исәбенә.

Статья 7. Жирлекнең муниципальгара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья8. Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирлек жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре аша гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын тормышка ашыруда жирле үзидарә органнарының катнашуы;
- 2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;
- 3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эшче органнар булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

Статья9. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу

Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне дә кертеп, муниципаль хезмәткәр статусын, муниципаль хезмәт үзү шартларын һәм тәртибен дә кертеп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы һәм жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ХАЛЫК ТАРАФЫННАН ТУРЫДАН-ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ ФОРМАЛАРЫ

Статья 10. Халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда турыдан-туры катнашуы

Авыл халкы жирле үзидарәне турыдан туры гамәлгә ашыра һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;

- 4) Жирлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданның хокукый актлар чыгару инициативасы;
- 6) территорияль иҗтимагый үзидарә;
- 7) җәмәгать тыңлаулары, фикер алышулар;
- 8) гражданның җыелышы;
- 9) гражданның конференциясе (делегатлар җыелышы);
- 10) халык җыены;
- 11) гражданның сораштыру;
- 12) җирле әһәмияткә иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы
- 13) җирле үзидарә органнарына гражданның мөрәҗәгатьләре;
- 14) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

2. Авыл җирлеге халык тарафыннан җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципнарына нигезләнгән.

3. Жирлек җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законда башкача билгеләнмәгән очракта, килешү нигезендә төзелә.

11 Статья. Жирле референдум.

1. Жирле референдум халык тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирле әһәмияткә мәсьәләләргә хал итү максатларында үткәрелә.

2. Жирле референдум җирлекнең бөтен территориясендә «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокуклары һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып үткәрелә.

Жирле референдумда катнашуга гражданның хокуклары гарантияләре, шулай ук җирле референдумны әзерләү һәм үткөрү тәртибе «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Жирле референдумда яшәү урыны җирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданны катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданны яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә җирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум үткөрү турындагы карар авыл жирлеге Советы тарафыннан инициативасы буенча кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия булган гражданныр;;

2) сайлау берләшмәсе, уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуын күздә тоткан һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка ижтимагый берләшмә;

3) жирлек Советы һәм жирлек башлыклары, алар белән бергәләп күрсәтелгән.

5. Жирле референдумны гражданныр, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый оешмалар инициативасы буенча билгеләү шарты булып, әлеге инициативага ярдәм итүгә кул кую тора, алар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар саныннан биш процент тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имза булырга тиеш түгел.

6. Референдум үткөрү инициативасы, жирлек Советы һәм жирлек башлыгы белән берлектә күрсәтелгән, жирлек Советы карары һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә.

7. Жирлек Советы Жирле референдум үткөрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар авыл жирлеге Советына кергән көннән алып 30 көн эчендә жирле референдум билгели.

Жирле референдум билгеләнгән вакытка жирлек Советы тарафыннан билгеләнмәгән очракта, референдум гражданныр, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яисә прокурор мөрәжәгатъләре нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд тарафыннан билгеләнгән жирле референдум жирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ө аны үткөрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең башкарма органы яки суд тарафыннан гәмәлгә ашырыла, анда жирле референдум үткөрүне тәэмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан башкарыла.

8. Тавыш бирү нәтижәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рөвештә басылып чыгарга (халыкка хәбәр итәргә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлгә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлек жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләрне чикләү нигезендә карарның үтәләшен тәэмин итә.

11. Жирле референдум үткөрү турындагы карар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карар суд тәртибендә гражданныр, жирле үзидарә органнары, федераль закон нигезендә дәүләт хакимияте органнары тарафыннан вәкаләтле прокурор тарафыннан шикаять бирелгә мөмкин.

Статья12. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә жирлек Советы депутатларын сайлау максатларында үткөрелә.

2. Сайлау көнендә 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданыны Жирлек Советы депутаты итеп сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә иртәрәк кабул ителергә һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге карар кабул ителгән көннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

Вакытыннан алда сайлауларны билгеләгәндә әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кыскартылырга мөмкин, ләкин өчтән бер өлешкә ким булмаска тиеш.

Федераль законнар, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән очрактарда муниципаль сайлаулар Жирлек сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм үткөрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе чикләрендә йөкләнә.

5. Авыл Жирлеге Советына депутатлар сайлау 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы " Россия Федерациясе гражданнының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында «Федераль Законда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә үткөрелә.

6. Жирлек Советы депутатлары бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана, ул сайлау округына сайлаучыларның вәкиллегең уртача нормасы нигезендә төзелә.

7. Бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын алган теркәлгән кандидат таныла.

Әгәр Жирлек Советына депутатлар сайлауда тавыш бирү бер мандатлы сайлау округында бер кандидатура буенча үткөрелсә, сайлап алынган кандидат санала, ул тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын алган. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан алынган тавышлар саны белән чагыштырганда, элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

Статья 13. Жирлек Советы депутаты фикере буенча тавыш бирү

1. Авыл Жирлеге Советы депутаты, шул исәптән Жирлек башлыгы, закон һәм әлеге устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакырылырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып депутатның үзенә карата ышанычын шик астына куя һәм депутат вазыйфаларын яисә бурычларын үтәмәүдә, депутат, Жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуда чагылган законлы булмаган конкрет карарлары яки гамәлләре (гамәл кылмау) суд тәртибендә расланганнар, Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм

башка норматив хокукый актларын бозу санала, әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар.

3. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу һәм гражданның имзаларын җыю инициативасын күрсәтү өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукы булган 10 кешедән дә ким булмаган инициативалы төркем барлыкка килә.

5. Инициативалы төркем җирлекнең сайлау комиссиясенә инициативалы төркемне теркәү турында үтенеч белән мөрәҗәгать итә. Инициативалы төркем үтенечнамәсендә депутатның аны чакыруга нигез булып торган конкрет хокукка каршы карарына яисә гамәленә (гамәл кылмау) күрсәтелү аның исемен, исемен, атасының исемен, туган көнен һәм урынын, паспортны яки паспортны алыштыручы документның сериясен, номерын һәм датасын, аның органы исемен яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициативалы төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исемненән эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш. Инициативалы төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карарлары яки гамәлләре (гамәл кылмау) расланган суд карары беркетелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү үткәрү инициативасын хуплау өчен имзалар җыю, җыелган имзаларны тикшерү җирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Авыл җирлеге Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү җирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында » 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып, җирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Җирлек сайлау комиссиясенә инициатив төркеме үтенечнамәсен караганда, җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләгәндә тиешле депутат җирлек Советына аны чакыртып алу өчен нигез сыйфатында бирелә торган хәлләр турында аңлатма бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, җирлек Советы утырышларына өч көннән дә соңга калмыйча аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Аны чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда җирлек Советы депутаты сайлаучыларга бәяләмә бирү өчен нигез буларак тәкъдим ителгән шартлар уңаеннан аңлатма бирү максатларында инициатив төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Авыл җирлеге Советы депутаты, шул исәптән җирлек башлыгы тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә, кире кайтарылды дип санала.

11. Җирлек Советы депутаты фикере буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

12. Җирлек сайлау комиссиясе 5 көн эчендә чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми йомгак ясаганнан соң инициативалы төркемгә, җирлек советына һәм җирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында язма рәвештә хәбәр итә.

Статья 14. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның чикләрен үзгәртүгә рәхсәт алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткөрелә.
2. Авыл жирлеген чикләрен үзгәртү, үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яки аның территориясе өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән очракларда үткөрелә.
3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзгәртүләргә исәпкә алып үткөрелә.
4. Авыл жирлеген чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек яки жирлекнең яртысынан артык кешесе катнашса, узган дип санала. Авыл жирлеген чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, авыл жирлеген үзгәртеп коруы өлеге үзгәрешләр өчен алынган дип санала, үзгәртеп корулар жирлек халкын яисә жирлекнең бер өлешен тавыш бирүдә катнашкан яртысынан артык кеше тавыш биргән.
5. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

Статья 15. Гражданның хокукый актлар чыгару инициативасы

1. Гражданның өлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый актлар чыгару инициативасына хокуклы.
2. Сайлау хокукына ия, сайлау хокукына ия, жирлек халкының 2 проценттан да ким булмаган санда гражданның төркеме хокукый инициатива белән чыгыш ясай ала.
3. Хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру максатларында гражданның хокукы:
 - яшәү (эш) урыны буенча гражданның жыелышларын һәм фикер алышу һәм хокукый инициатива күрсәтү буенча башка коллектив чаралар оештырырга һәм үткөрергә;
 - хокукый актлар чыгару инициативасын тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен кул куюны жыю буенча инициатив төркемнәр булдыру;
 - жирлек халкының имзаларын жыю һәм закон чыгару инициативасына каршы килми торган ысуллар белән тәкъдим итүгә агитация алып бару.
4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты, әлеге устав белән билгеләнгән компетенция нигезендә, авыл җирлеге Советы тарафыннан аның ачык утырышында яисә җирлек башлыгы тарафыннан аны гамәлгә кертү көненнән өч ай эчендә мәҗбүри карап тикшерелергә тиеш.

6. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда, гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы җирлек Советы Регламенты, җирлек башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карап тикшерү нәтиҗәләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның керткән гражданнарның инициатив төркеме мәгълүматларына җиткерелергә тиеш.

Статья 16. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнарның җыелышлар һәм конференцияләре үткәрү, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йортның подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; авыл торак пункты; гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре җирлек Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча җирлек Советы тарафыннан раслана торган җирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә турында нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

5. Аның Уставы нигезендә территориаль иҗтимагый үзидарә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын формалаштыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре вакыты;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

- 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәт һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.
7. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлеге мәсьәләләре буенча гражданнарның жыелышлар, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.
8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда уналты яшкә җиткән территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы санала.
- Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яше тулмаган территориядә яшәүчеләрнең өчтән икесенең гражданнар жыелышларында сайланган делегатларның өчтән икесе катнашса, хаклы санала.
9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышы, конференциясенә аерым вәкаләтләрнең түбәндәгеләр керә:
- 1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;
 - 2) Территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;
 - 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;
 - 4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;
 - 5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәр һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;
 - 6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау.
10. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:
- 1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен кайгырталар;
 - 2) гражданнар жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;
 - 3) территорияне карап тоту, төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтияжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, җирлек башкарма комитеты белән килешү нигезендә дә тормышка ашыра алалар;
 - 4) җирле үзидарә органнарына (җирлек Советына, җирлек башлыгына һәм авыл җирлеге башкарма комитетына) өлеге органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы, алар өлеге актларны кабул итү компетенциясенә кертелгән.
11. Территориаль жәмәгать үзидарәсен оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе өлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 Статья. Территориаль ижтимагый үзидарә учреждениеләре тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә учреждениесе максатларында гражданнар, җирле үзидарә органнары инициативасы белән территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы проекты эшләүне гамәлгә ашыручы һәм әлеге территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган территориядә яшәүче гражданнар җыелышын оештыра торган инициатив төркем барлыкка килә.

2. Гражданнар җыелышы тиешле җирлек территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук җирлек Советында территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль җәмәгәтчелек үзидарәсе җирлек Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәгән вакыттан бирле гамәлгә куелган дип санала.

Мәкалә 18. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен вәкаләтле вәкил (вәкаләтле вәкилләр) гражданнар җыелышы җирлек башлыгына тапшырыла:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза, ул гражданнарның барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган;

2) территориаль җәмәгәт үзидарәсен төзү турында Карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе, паспорт яки паспортны алыштыручы документның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, сериясе, номеры һәм бирелү датасы, һәр вәкаләтле вәкилнең яшәү урыны адресы күрсәтелгән;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләп рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә документлар алуда, аларны алу исемлеген һәм датасын күрсәтеп, расписка бирелә.

3. Җирлек башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында документлар кәргән көннән алып ике атналык вакыт эчендә аны алдан карауны һәм уставны теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында җирлек Советы Карары проектын әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм җирлек Советы утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Җирлек советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү яки әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документлар җирлек башлыгы тарафыннан алынганнан соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә. Баш тарту теркәү устав булырга тиеш мотивирован.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып территориаль иҗтимагый үзидарә Уставының Россия Федерациясе Конституциясенә,

федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, Жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларға каршы килүе тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын территориаль ижтимагый үзидарә төзүнең максатка ярашлы булмавы аркасында теркәүдән баш тарту рәхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилленгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә гражданнар жылышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкил) игътибарына житкерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул ителгән очракта уставның бер нөсхәсе аны теркәү турында тамгасы белән гражданнар жылышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе Жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр өлеге статьяда билгеленгән тәртиптә Жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәү көненнән үз көченә керә.

19 Статья. Жәмәгать тыңлаулары, фикер алышулар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен Жирлек Советы, Жирлек башлыгы катнашында халык алдында тыңлаулар үздырылачак.

2. Халык алдында тыңлаулар авыл Жирлеге Советы яки Жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки авыл Жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелгән халык тыңлаулары Жирлек Советы тарафыннан, ә Жирлек башлыгы инициативасы буенча Жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыдарга тиеш:

1) Жирлек уставы проекты, шулай ук өлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен өлеге уставны өлеге норматив хокукый актларға туры китерү максатларында төгәл күрсәтү рәвешендә үзгәрешләр кертелә торган очраклардан тыш, авыл Жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты;

2) Жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

2.1) муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясе проекты;

3) Жирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, әгәр «Россия Федерациясендә Жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә Жирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән белдерелгән район халкының ризалыгы алу таләп ителә;

4. Ачык тыңлаулар үткәрү турындагы карар, әгәр башка срок гамәлдәге законнар белән каралмаган булса, тиешле орган яисә Жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль

норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар үткөрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, ачык тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проектын, әгәр башка срок гамәлдәге законнар белән каралмаган булса, гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырырга (халыкка хәбәр итәргә) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткөрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткөрү көненә кадәр авыл халкы авыл җирлеге башлыгына гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актының гавами тыңлауларына чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Авыл җирлеге башлыгы кәргән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр халык тыңлауларында катнашучылар игътибарына җиткерелә.

7. Гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык алдында тыңлаулар белгечләрне, экспертларны чакырып уздырыла, халык тыңлауларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы, әгәр башка срок гамәлдәге законнар белән каралмаган булса.

8. Гавами тыңлаулар нәтижәләре буенча җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең урындагы затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгарыла торган кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижәләре, кабул ителгән карарларның дәлилләнгән нигезләнешен дә кертәп, ачык тыңлаулар үткәргәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга (халыкка игълан ителгән) тиеш, әгәр башка срок гамәлдәге законнар белән каралмаган булса.

10. Халык тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе җирлек Советы тарафыннан расланган норматив хокукый акт белән билгеләнә.

Жәмәгать тыңлауларын үткөрү тәртибе шулай ук шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар нигезләмәләрен исәпкә алып вәкиллеке органының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнә ала.

11. Генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне межаллау проектлары, территорияләренә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә, җир кишәрлегенә яисә капитал төзелеш объектның шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт бирү турында карар проектлары, рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларыннан кире кагуга рөхсәт бирү турында карар проектлары буенча карар проектлары буенча, җир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән башка төр файдалану мәсьәләләре буенча җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренең расланган кагыйдәләре булмаганда иҗтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар үткөрелә, аларны оештыру һәм үткөрү тәртибе шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар нигезләмәләрен исәпкә алып җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы вәкаләтләре гражданның тарафыннан гамәлгә ашырыла торган җирлектә халык алдында тыңлаулар һәм иҗтимагый фикер алышулар муниципаль хокукый акты проектлары һәм гражданның тарафыннан кабул ителә торган мәсьәләләре буенча үткөрелергә мөмкин.

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, жирлек жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затларының эшчәнлеге турында халыкка мәғлүмат бирү, жирлек территориясендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру турында гражданнар жыелышы үткәрелергә мөмкин. Гражданнарның жыелышлар микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.
2. Гражданнар жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очрақларда үткәрелә.
3. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.
4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләренең язмача тәкъдиме буенча билгеләнә

Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган сораулар исемлеге һәм жыелыш үткәрү урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткәрү инициативасы белән әлеге гражданнар - аларның фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп мөрәжәгать иткән очрақта.

Жирлек советы якин киләчәктә гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнарның аның максатка ярашлы булмавы буенча жыелуын үткәрүдән баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш үткәрү көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, әлеге массакуләм мәғлүмат чарасыннан, почта хәбәрләреннән, фатир (йорт) жыеннарыннан, белдерүләрдән һәм башка мөмкин булган чараларны файдаланып хәбәр ителә.

Гражданнар жыелышын әзерләү һәм үткәрүне жирлек башкарма комитеты тәәмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнаша ала. Жыелышта катнашу хокукына ия гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе гражданнарының тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе чикләрендә муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган теркәү исәбе мәғлүматлары нигезендә билгеләнә.

Әгәр анда жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар санының өчтән бер өлеше катнашса, гражданнар жыелышы хаклы санала.

Жыелышның карарлары жыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирлек жирле үзидарә вазыйфаи затларына мөрәжәгатьләр кабул итә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм

Жирлек Жирле Үзидарэ вазыйфаи затлары белэн Үзара мөнәсәбәтләрдә гражданныр жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайлый ала.

9. Территориаль ижтимагый Үзидарэне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданныр жыелышы территориаль ижтимагый Үзидарэ уставына кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданныр жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр Жирле Үзидарэ органнары һәм Жирлекнең Жирле Үзидарэ вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

11. Гражданныр жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданныр жыелышының вәкаләтләрә федераль закон, әлеге Устав һәм Жирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль ижтимагый Үзидарэ уставы белән билгеләнә.

12. Гражданныр жыелышы нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай вакыт эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

21 Статья. Халык конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) Жирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм Жирлек вәкилләренең фикерләрен ачыклау зарур булган очракта үткәрелә. Авыл Жирлегенең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданныр жыелышлары кыенлашкан, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданныр жыелышында катнашу хокукына ия кешеләр саны 100 кешедән артып киткән очракларда үткәрелә.

2. Гражданныр конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатларны сайлау тәртибе әлеге Устав, Жирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль ижтимагый Үзидарэ уставы белән билгеләнә.

3. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданныр жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, Жирлек Советы, Жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл Жирлеге Советы яки Жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) Жирлек Советы яисә Жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда уналты яше тулмаган территориядә яшәүчеләрнең өчтән икесенең катнашуы катнашса, гражданныр конференциясе (делегатлар жыелышы) дәрәс санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышы) конференциядә катнашкан делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданныр конференциясе йомгаллары (делегатлар жыелышы) аны үткәргәннән соң бер ай вакыт эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

22 Статья. Халык жыены

1. Гражданнар жыены жирле үзидарәне халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуы формасы булып тора.

2. Гражданнар жыены «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган очракларда һәм «Спас муниципаль районының Ямбақты авыл жирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын үткөрү тәртібе турында» ғы Положение нигезендә муниципаль берәмлекнең вәкилле органы карары белән расланган очракларда үткәрелә.

3. Законда каралган очракларда 25.1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гражданнар жыены үткәрелә ала:

1) авыл жирлеге чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча, аның составына күрсәтелгән торак пункт керә, әлеге торак пункт территориясен башка жирлек территориясенә кертә;

2) муниципаль берәмлекнең вәкилле органы вәкаләтләрен гражданнар жыенында гамәлгә ашыра торган жирлектә күрсәтелгән жирлекнең чикләрен үзгәртү, чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча;

3) Әгәр сайлау хокукына ия жирлек халкы 100 дән артык кеше булса, муниципаль берәмлекнең вәкилле органы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра торган жирлектә жирлекнең вәкилле органы төзү, аның саны һәм вәкаләтләре вакыты турында мәсьәлә буенча;

4) муниципаль берәмлекнең вәкилле органы вәкаләтләре гражданнар жыены тарафыннан гамәлгә ашырыла торган жирлектә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

5) авыл жирлеге составына, шәһәр эчендәге район, федераль әһәмияттәге шәһәр округы территориясе, яисә муниципаль район чикләрендә урнашкан торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салымын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

6) халык инициативасын жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру белән бәйлә мәсьәләләр буенча шәһәрара территориядә урнашкан торак пунктта күрсәтү максатларында;

7) авыл жирлегенең халык саны 100 кешедән артмаган очракта, авыл халкының түбән тыгызлыгы түбән булган территориядә урнашкан, жирлекнең юкка чыгуы мәсьәләсе буенча;

8) авыл торак пункттында Иске Суыксу авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук авыл торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда түктату мәсьәләсе буенча;

9) авыл торак пункттында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелә ала.

4. Гражданнар жыены муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан яисә сайлау хокукына ия, кимендә 10 кеше булган торак пункт халкы төркеме инициативасы белән билгеләнә.

5. Жыен үткөрү инициативасына ярдәм итәргә тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия, даими яки нигездә торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар саныннан 5 процент тәшкил итә, ләкин 25тән дө ким булырга тиеш түгел.

6. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан күрсәтелә торган гражданнар җыены муниципаль берәмлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициативалы төркем тарафыннан күрсәтелә торган гражданнар җыены муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр гражданнар җыеннарын үткөрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителәр, «Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Ямбақты авыл җирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар җыеннарын әзерләү тәртибе турында» Положениесенә туры китереп, гражданнар җыеннарын үткөрүгә әзерлек тәртибе нигезендә, гражданнарны кабул итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый акт проекты һәм материаллар белән алдан үк билгеләп үтелә.

8. Җыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм Татарстан Республикасы муниципаль хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

Мәкалә 23. Гражданнарны кабул итү

1. Гражданнарны сораштыру бөтен территориядә яки җирлек территориясендә җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар, шулай үк дәүләт хакимияте органнары карарларын кабул иткәндә халыкның фикерен һәм аны исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерында.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия җирлек халкы катнаша ала.

3. Гражданнарны сораштыру инициативасы буенча үткәрелә:

1) җирлек советы яки җирлек башлыгы-җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен җирлек җирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнар фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнар арасында сораштыру билгеләү һәм үткөрү тәртибе Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә

5. Гражданнар арасында сораштыру билгеләү турындагы карар җирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Авыл җирлеге Советы карарында гражданнар арасында сораштыру билгеләү турында билгеләнә:

1) сораштыру үткөрү датасы һәм сроклары;

2) Сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формулировкалау;

3) сораштыру үткөрү методикасы;

4) сораштыру кәгазе формасы;

5) сораштыруда катнашучы җирлек халкының минималь саны.

6. Җирлек халкы аны үткөрүгә кадәр 10 көннән дә ким булмаган вакыт эчендә гражданнар арасында сораштыру үткөрү турында хәбәр итә.

7. Гражданнар арасында сораштыру эзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) Жирлек бюджеты хисабына-Жирлек Жирле Узидарә органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән-Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай вакыт эчендә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән Жирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала. Сораштыру нәтижеләре Жирлекнең Жирле Узидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

Статья 24. Жирле Әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм Жирле Әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар Жирлек Советы тарафыннан тиешле территориядә яшәүче гражданнарның үз инициативасы яисә таләбе буенча Жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм мәсьәләләр буенча халык фикер алышуына чыгарыла торган башка материаллар аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, Жирлек халкына Жибәрелә, халыкка танышу өчен уңайлы урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына сорау чыгару белән бергә Жирлек советы фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Жирлек советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм Жирле Әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуну тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Жирлек советына Жибәрелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм Жирле Әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижеләре турында халыкка хәбәр ителә.

Мәкалә 25. Жирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Жирле Әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча карарлар эшләп чыгарганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, Жирле Узидарә органнары эшчәнлегенә иҗтимагый контрольне гамәлгә ашыру максатларында гражданнарның һәм Жирле Узидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итү өчен Жирлекнең иҗтимагый советы төзелә.

2. Жирлекнең ижтимагый советы аның эшчәнлегендә жирлек халкының, ижтимагый берләшмәләрнең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә формалаша.

3. Жирлекнең ижтимагый советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткөрү һәм карар кабул итү тәртибе, жирлекнең ижтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итү, консультация биерү һәм башка мәсьәләләр буенча жирлек жирле үзидарә органнарының бурычлары һәм җаваплылыгы, аның роспускасы процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлегенең башка мәсьәләләре, жирлек Советы тарафыннан раслана торган нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) киңәшләр жирлекнең жирле үзидарә органнары каршында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш ижтимагый башлангычларда гамәлгә ашырыла.

Статья 26. Жирле үзидарә органнарына гражданның мөрәҗәгатьләре

1. Гражданның жирлекнең жирле үзидарә органнарына шәхси һәм күмәк мөрәҗәгатьләргә хокукы.

2. Гражданның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданның мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда карап тикшерелергә тиеш.

3. Гражданның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы.

Статья 27. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирлек жирле үзидарә органнары һәм авыл халкы арасында жирле өһәмияттәге мәсьәләләрне хәл иткәндә үзара бәйләнешне оештыру өчен авыл жирлегендә яки авыллар арасындагы территориядә авыл торак пункты старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты старостасы составына әлеге авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия кешеләр арасынан авыл жирлеге Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дәүләт вазыйфасын, дәүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфа яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат түгел, хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйле башка мөнәсәбәтләрдә була алмый.

Татарстан Республикасы законы белән, тарихи һәм башка жирле традицияләренә исәпкә алып, авыл торак пункты старостасы вазыйфасының башка исеме билгеләнергә мөмкин.

4. Авыл торак пункты старостасы итеп билгеләнә алмый :

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфа яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшкә сәләтле дип танылган;

3) юк ителгән яки хөкем ителмәгән булган.

5. Авыл торак пункты старостасының вәкаләтләре авыл җирлеге Уставы белән билгеләнә һәм ул кимендә ике һәм биш елдан да ким була алмый.

Аның составына әлеге авыл торак пункты кергән җирлек Советы карары буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенең 1-7 пунктлары белән билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

6. Үзенә йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен авыл торак пункты старостасы:

1) авыл торак пунктында җирле Өһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү мәсьәләләре буенча җирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданныр җыеннарында, җыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижеләре буенча мөрәҗәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә, шул исәптән җирле үзидарә органнары тарафыннан мәҗбүри карап тикшерелергә тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән тәкъдимнәргә җибәрә;

3) авыл торак пунктында яшәүчеләргә җирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча хәбәр итә, шулай ук җирле үзидарә органнарыннан алынган башка мәгълүматны җиткерүдә ярдәм итә;

4) җирле үзидарә органнарына халык тыңлаулары һәм җәмәгать фикер алышуларын оештыруда һәм үткәрүдә, авыл торак пунктында аларның нәтижеләрен халыкка җиткерүдә ярдәм итә;

5) Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкиллеле органының норматив хокукый актында каралган башка вәкаләтләргә һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункты старостасы статусының башка мәсьәләләре авыл җирлеге Уставы һәм Татарстан Республикасы Законы нигезендә җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнергә мөмкин.

28 Статъя. Авыл җирлегендә яшәүчеләр җирле үзидарә тарафыннан турыдан-туры тормышка ашырылу һәм аны тормышка ашыруда катнашуның башка формалары

1. Әлеге устав белән беррәттән, федераль законнар нигезендә җирле үзидарә халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуы рәвешләре нигезендә, гражданныр җирле үзидарәне Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы.

2. Җирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры тормышка ашырылуы һәм халыкның җирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарэ органнары һәм жирлек жирле үзидарэсенең вазыйфаи затлары халыкка жирле үзидарэдэ яшәүчеләр белән турыдан-туры тормышка ашыруда һәм жирле үзидарэне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуы өчен ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

Статья 29. Жирлек советы-жирлекнең вәкиллекле органы

1. Жирлек Советы даими эшләүче жирле үзидарэнең коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.
2. Жирлек Советының рәсми исеме-Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Ямбакты авыл жирлеге Советы.
3. Жирлек Советының вәкаләтләре срогы-5 ел.
4. Жирлек советы авыл жирлегендә яшәүчеләргә хисап тота һәм контрольдә тота.
5. Жирлек советының исеме язылган мөһер, бланклары бар.
6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

30 Статья. Жирлек Советы Составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы жиде депутаттан тора.
2. Авыл жирлеге советы составына билгеләнгән халык саныннан кимендә өчтән икесен сайлау хокукына ия.

31 Статья. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре аны сайлау көненнән башлана һәм яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы эшли башлаган көннән туктала

Депутат, жирле үзидарэнең сайланулы органы өгъзасы, жирле үзидарэнең сайланулы вазыйфаи затының вәкаләтләре срогы Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнә һәм кимендә ике һәм биш ел була алмый.

2. Авыл жирлеге Советы депутаты, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкарган, әлеге устав белән билгеләнгән очрактан тыш, азат ителмәгән нигездә эшли.

3. Жирлек Советы депутаты статусы белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

4. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.

4.1 депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны үткәрү тормыш белән тәэмин итү объектлары, транспорт яки социаль инфраструктура, элемент, жәяүлеләр хәрәкәтен һәм (яки) транспорт чараларын тоткарлау яисә гражданнарның торак урыннарына яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына үтеп керү мөмкинлеге бозылмау шарты белән үткәрелә. Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнарына яки жирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү таләп ителми. Шулай ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларны үткәрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хөкүкли.

4.2 жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуын үткәрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук жирле үзидарә органнары тарафыннан сайлаучылар белән очрашулар үткәрү өчен бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

4.3 депутатның сайлаучылар белән ачыктан-ачык чаралар рәвешендә очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

4.4 жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара рәвешендә депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыру яки үткәрүгә комачаулау үзе өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка тартыла.

5. Жирлек Советы депутаты авыл жирлеге Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шулай ук исәптән депутатның түбәндәге бурычларын үз эченә алырга тиеш:

1) депутат статусыннан жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләргә хәл иткәндә йогынты ясау өчен файдаланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уята алырлык үз-үзеңне тотудан тыелып торырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек Советы абруена зыян китерә алырлык низаглы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр каршылыгы барлыкка килү куркынычы янаганда - вазыйфа биләп торган затның шәхси кызыксынуы (турыдан - туры яки турыдан-туры яисә турыдан-туры яисә турыдан-туры) мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм җайга салу буенча чаралар күрүне күздә тоткан хәл, вазыйфаи (хезмәт) бурычларын тиешле, объектив һәм гадел үтәүгә йогынты ясыя яисә йогынты ясыя ала (вәкаләтләргә гамәлгә ашыру), - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмый калуга яисә җайга салуга юнәлтелгән;

4) жирлек Советында халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә депутат вазыйфаларын башкару белән бәйле рәвештә аңа билгеле булган конфиденциаль характердагы мәгълүматка кертелгән мәгълүматны белдермәскә һәм кулланмаска;

б) депутат вазыйфаларын башкару белән бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүлөк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) акчалата бүлөк алмаска.

6. Депутат хокукы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә, шулай ук хужалык итүче субъект (билгеләнгән тәртиптә теркәлгән торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларыннан, күчмәсез милек милек һәм профсоюзлардан тыш) белән идарә итәргә, әгәр федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары нигезендә муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә башкасы каралмаган булса, аңа өлеге оешма белән идарә итүдә катнашырга кушылмаган;

2) укытучы, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шулай ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый;

3) Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительләр яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә.

7. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан бирелгән керемнәр, чыгымнар, милек һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләр жирле үзидарә органнарының рәсми сайтларында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндә урнаштырыла һәм (яисә) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә торган тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.

Депутат тарафыннан керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган белешмәләренең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары буенча Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә үткөрелә

«Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрөндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «дөүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрөндәге 230-ФЗ номерлы федераль закон, «аерым категорияләрдәге затларның сөтларын (көртөмнәрен) ачуну һәм саклауну тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон, чит ил банкларында кулдагы акчалар һәм кыйммәтле әйбөрләр саклауну, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану») Татарстан Республикасы Президенты депутат вәкәләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән жирлек сөветына яисә судка мөрәжәгать итә.

Татарстан Республикасы Президенты авыл җирлеге Советы депутаты вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килү көне булып, әлеге гариза кәргән көн санала.

8. Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфа биләгән башка зат "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән бурычларны үтәргә тиеш. Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфа биләгән башка затның вәкаләтләрә "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла", 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә "аерым категория затларга счетларны (кертәмнәрне) ачуны һәм ия булуны тыю, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларынан файдалануны һәм (яки) аларны куллануны тыю турында

32 Статья. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләр

1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.
2. Авыл җирлеге Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тота.
3. Авыл җирлеге Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эшләре турында елга бер тапкырдан да ким булмаган хисап тота, аларны җирлек советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкырдан да ким булмаган санда сайлаучыларны кабул итә.
4. Җирлек Советы депутаты җирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буюнча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кәргән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, андагы мәсьәләләрне дәрәс һәм вакытында хәл итәргә тиеш.

33 Статья. Яңа сайланган җирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш авыл җирлеге Советы беренче утырышка җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң үн көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш авыл җирлеге башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаганда - җирлек сайлау комиссиясе тарафыннан чакырыла.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны Жирлек советының яңа башлығы сайланганчы Жирлек Советы депутаты ача һәм алып бара.

34 Статья. Жирлек Советы Компетенциясе

1. Жирлек Советы компетенциясендә:

1) Жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кертү;

2) законнар нигезендә Жирлек территориясендә гомуми үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен билгеләү;

3) Жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;

4) Жирле салымнарны һәм Жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, салымнар һәм Жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә аларны түлөү буенча ташламалар бирү;

5) Жирлекнең социаль-иқтисади үсеш стратегиясен раслау;

5.1) Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының Социаль-иқтисадый үсеш приоритетлары һәм максатлары белән килешенгән муниципаль идарә итү һәм Жирлекнең социаль-иқтисадый үсешенә озақ сроклы максатларын һәм бурычларын билгеләү;

5.2) Жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын эшләү, карау, раслау (хуплау) ;

5.3) Жирле үзидарә органнары тарафыннан расланган (хупланган) стратегик планлаштыру документларын тормышка ашыруны мониторинглау һәм контрольдә тоту;

5.4) федераль законнар һәм муниципаль норматив хоқуқый актлар белән билгеләнгән стратегик планлаштыру өлкәсендә башка вәкаләтләр;

6) Жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын һәм транспорт инфраструктурасын раслау;

7) Жирлекнең чикләрен үзгәртү турында инициативаны тәкъдим итү;

8) Жирлек Советына депутатлар сайлауларын билгеләү һәм Жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;

9) Жирле референдум билгеләү;

10) Жирлек башлығын сайлау;

11) Жирлек башлығы урынбасарын сайлау;

12) Жирлек Советы депутатлары арасыннан муниципаль район Советына вәкил сайлау;

13) Жирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;

14) Жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

15) Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору, Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

- 16) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 17) Жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны федераль законнар нигезендә хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; Жирлек Советы тарафыннан килештереп яки расланганнан соң кире кайтару гамәлгә ашырыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;
- 18) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очраклардан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифларны билгеләү тәртибен билгеләү;
- 19) Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;
- 20) Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;
- 21) Жирлекнең Ревизия комиссиясе формалаштыру;
- 22) Жирлек башлыкларын отставкага жибәрү турында Карар кабул итү;
- 23) Жирле үзидарә органнары һәм Жирлек Жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан Жирле Өһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;
- 24) Жирлек территориясен төзекләндерү һәм карап тоту кагыйдәләрен раслау;
- 25) Жирлекнең территориаль планлаштыру документларын, Жирлекнең шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча Жирле нормативларны, Жирлек территориясендә Жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;
- 26) Жирлек территориясендә урамнарга һәм башка торак пунктларга исем бирү һәм исемнәрен үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;
- 27) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен Жирле резервларны финанс һәм матди ресурслар булдыру һәм куллану тәртибен билгеләү;
- 28) муниципаль махсуслаштырылган торак фондының торак урыннарын бирү тәртибен билгеләү;
- 29) Жирлек бюджетыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;
- 30) Жирлек бюджетыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;
- 31) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;
- 32) үз массакүләм мәгълүмат чараларын оештыру;
- 33) Жирлек Уставына һәм Жирлек Советы карарларына аңлатма бирү;
- 34) үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча Жирлек Советы Регламентын һәм башка карарларны кабул итү;
- 35) Жирлек Советы Аппараты турында нигезләмәне раслау;

36) хәрби идарә органнары белән үзара хезмәттәшлектә үз компетенциясе кысаларында авыл җирлеге территориясендә оборона өлкәсендәге законнарның үтәлешен тәэмин итү;

37) эшчәнлекләре күрсәтелгән органнар эшчәнлеге белән бәйле яки аларны алып бару өлкәсендә булган Совет, Башкарма комитет һәм оешмаларның мобилизация әзерлеге һәм мобилизациясе белән тәэмин итү, тәэмин итү һәм җитәкчелек итү;

38) җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затлары, җирле үзидарәнең сайланулы органнары өгъзалары, җирлек Советы депутатлары, муниципаль хезмәткәрләр һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

39) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләрнең вәкиллеке органнары карамагына, шулай ук әлеге устав белән җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Җирлек советы авыл җирлеге башлыгының аның эшчәнлеге, җирлек башкарма комитеты һәм җирлек башлыгы карамагындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтижәләре, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләренә хәл итү турындагы еллык отчетларын тыңлый.

35 Статья. Җирлек советының эш тәртибе

1. Җирлек советының эш тәртибе әлеге Устав һәм җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек советы эшенең төп формасы булып аның утырышлары тора, аларда җирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Сайланган депутатлар саныннан 50 проценттан да ким булмаган санда булса, җирлек Советы утырышлары дәрәс санала.

4. Җирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булганда, әмма өч айга кимендә бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар җирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча, җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере чакырыла.

5. Совет утырышлары җирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Авыл җирлеге Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә, ә чираттан тыш утырыш - аны үткәргә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча.

6. Җирлек Советы утырышлары ачыктан-ачык һәм ачык үткәрелә. Советның ачык утырышларында җирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда җирлек Советы бары тик җирлек Советына чакырылган затлар, шулай ук утырышта закон нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала торган ябык утырыш үткәрү турында Карар кабул итәргә хокуклы.

7. Җирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткәрү датасы, урыны һәм вакыты турында мәгълүматлар кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм кабул ителгән барлык карарлар да тавыш бирү нәтижәләрен күрсәтеп теркәлә. Җирлек советы утырышы

беркетмәсенә кул куйганнан соң, җирлек башлыгы аның белән җирлекнең һәр кешесе таныша ала.

8. Җирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Җирлек Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән гамәлгә ашыра. Җирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән эзләнүчән) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраklары өлеге Устав, җирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

36 Статья. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Җирлек Советы эшчәнлеген оештыруны җирлек башлыгы башкара.

2. Җирлек Советы Регламенты нигезендә, җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләргә алдан карау һәм әзерләү өчен депутатлар арасынан, авыл җирлеге башлыгының тыш, даими яки вакытлы комиссияләр (яисә) барлыкка килергә мөмкин, өлеге мәсьәләләргә әзерләү өчен җаваплы депутатлар җирлек советы эшчәнлегенең төп юнәлешләргә буенча билгеләнә ала. Депутат ике даими комиссиядә дә эшләргә хокуклы.

3. Аны хәл итү буенча җирлек Советы каршында депутатлар, җирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешма һәм предприятие вәкилләргә, белгечләргә, экспертлар һәм җирлек халкы составындагы эше, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәргә төзелә ала.

37 Статья. Җирлек Советы тарафыннан контроль функцияләргә тормышка ашыру

1. Җирлек советы җирлек территориясендә өлеге Уставның, җирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларның, җирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлардан файдалануны, җирлекнең үсеш программаларын куллануны, җирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тоту.

2. Җирлек җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, өлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы карары белән, җирлек башлыгы депутатлар арасынан өлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр барлыкка килергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән җирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне куллану нәтижелегә буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелә ала. Күрсәтелгән контроль һәм экспертиза-аналитика чараларын үткөрү тәртибе җирлекнең ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Авыл җирлеге башкарма комитеты, предприятие, учреждениеләргә, оешмалар, вазыйфаи затлар, территорияль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, җирлек Советы мөрәҗәгатә, аның контроль комиссияләргә, җирлек Советы депутаты тарафыннан соратып алына торган мәгълүматны җирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль норматив хокукый актларны бозган очракта, закон бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Жирлек советы авыл жирлеге башлыгының аның эшчәнлеге, жирлек башкарма комитеты һәм башка ведомство карамагындагы жирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтижеләре, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турындагы еллык отчетларын тыңлый.

6. Контроль функцияләрен тормышка ашырып, жирлек советы авыл жирлеге Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкару-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

38 Статья. Муниципаль район Советына авыл жирлеге вәкилен сайлау

1. Авыл жирлеге вәкиле Спас муниципаль районы Советына депутатлар арасынан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

39 Статья. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча жирлек Советының роспускасы»;

3) әлеге составның жирлек Советы депутатларының, шул исәптән депутатлар үз вәкаләтләрен туктатуга бәйле рәвештә, хокуксыз булуы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә керү хакында;

4) жирлекне законнар нигезендә, шулай ук жирлек бетерелгәндә үзгәртеп корулар;

5) жирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә килеп чыккан 25 проценттан артык сайлаучылар санын арттыру.

6) гражданның турыдан-туры белдерүләре юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актыны бастырып чыгару вакытын бозу.

7) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә жирлек статусын югалткан очракта;

2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатлары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән срокларда үткәрелә.

40 Статья. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советының Үз-Үзен таркату турындагы карар жирлек башлыгы яки Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысы күләмендә депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.
2. Самороспуск турында Карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә мөмкин түгел:
 - 1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
 - 2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау чорында;
 - 3) жирлек башлыгын чакыртып алу яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Жирлек советының Үз-Үзен таркату турындагы язма тәкъдим Үз-Үзен таркату мотивларын Үз эченә алырга тиеш, шулай ук аңа Үз-Үзен таркату сәбәпләрен нигезли торган башка материаллар теркәлә ала.
4. Депутатлардан Үз-Үзен таркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен Жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек советы яки авыл жирлегә башлыгы карары буенча жирлек советының Үз-Үзен таркату турындагы мәсьәлә гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.
5. Авыл жирлегә Советының Үз-Үзен таркату турындагы мәсьәләне карап тикшерүнең дәвамлылыгы Жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан Үз-Үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләүләре турында һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Самороспуск турында карар Үз-Үзен таркату турында инициатива тәкъдим ителгән көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.
6. Жирлек советының Үз-Үзен таркату турындагы карар яшерен тавыш бирү юлы белән Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесе тавышы белән кабул ителә.
7. Үз-Үзен таркату турында кабат инициатива Жирлек Советы тарафыннан кире кагылган очракта Үз-Үзен таркату турында мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк күрсәтелергә мөмкин.

41 Статья. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла очракта:
 - 1) үлем;
 - 2) үз теләге белән отставкага китүләре;
 - 3) суд тарафыннан хокуктан айдалуна сәләтсез яисә чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;
 - 4) суд тарафыннан вафат булган дип танылу яисә белдерүнең билгесез;
 - 5) суд гаепләү карарының законлы көченә керүе;
 - 6) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;
 - 7) Россия Федерациясе гражданлыгы туктату, чит ил дәүләте гражданлыгы туктату - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил

гражданы Жирле Үзидарэ органнарына сайланырга, чит ил дәүләт гражданын сатып алырга яисә аларга яшәү төрен яисә Россия Федерациясенәң халыкара килешүе катнашучысы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы, Жирле Үзидарэ органнарына сайланырга хокуклы;

8) сайлаучылар тарафыннан бәяләмә;

9) Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә яисә аны альтернатив граждан хезмәтенә алмаштыручы юнәлешләргә чакыру;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутатның вәкаләтләре «Россия Федерациясендә Жирле Үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә үтәмәгәндә вакытыннан алда туктатыла.

3. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-8, 10 һәм 12 пунктларында күрсәтелгән очракларда Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар, вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча, ә әгәр бу нигез Жирлек Советы утырышлары арасында барлыкка килгән очракта – мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча Жирлек Советы тарафыннан кабул ителә.

4 әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пункттында каралган очракта Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулары федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

42 Статья. Жирлек башлыгы-Жирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы Жирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.

2. Жирлек башлыгы Жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Ямбақты авыл Жирлеге башлыгы вазыйфасының рәсми исеме.

4. Жирлек башлыгы вазыйфасы буюнча Спас муниципаль районы Ямбақты авыл Жирлеге Советы депутаты булып тора.

5. Авыл Жирлеге башлыгы бер үк вакытта Жирлек советын һәм Жирлекнең башкарма комитетын Житәкли.

43 Статья. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Авыл жирлеге башлыгы яңа сайланган Советның беренче утырышында Жирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

Авыл жирлеге башлыгын сайлау Жирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлек халкы, жәмәгать берләшмәләре тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, сайланган жирлек башлыгы булып санала.

44 Статья. Жирлек Башлыгы Статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Спас муниципаль район Советында даими рәвештә алыштырыла торган жирлек башлыгы вазыйфасына сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

3. Жирлек башлыгы үз эшчәнлекләрендә жирлек халкына һәм жирлек советына федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә контрольгә алынды һәм хисап тотты.

4. Жирлек башлыгы жирлек халкы һәм жирлек Советы алдында үзләренең эш нәтижәләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында елга бер тапкыр хисап тотта.

5. Жирлек башлыгы «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнары аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрәдәге 230-ФЗ номерлы федераль закон, «аерым категорияләрдәге затларның счетларын (кертәмләр) ачуны һәм ия булуны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы федераль закон, чит ил банкларында акча һәм кыйммәтле әйберләр сакларга, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану».

45 Статья. Жирлек Башлыгы Вәкаләтләре

1. Жирлек Башлыгы:

1) жирлек исеменнән башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә катнаша, ышанычсыз жирлек исеменнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә;

3) әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән хокукый актларга имза сала һәм халыкка житкерә;

4) Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча үз вәкаләтләре чикләрендә хокукий актлар чыгара;

5) Жирлек Советы эшендә хәбәрдарлыкны тәэмин итү һәм жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә;

6) гражданның кабул итүне, аларның мөрәжәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

7) Жирлек Советы сессияләре беркетмәләрен имзалый;

8) Жирлек Советы аппараты эше белән җитәкчелек итә;

9) Жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

10) үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә Жирлек чаралары белән эш итә; Жирлек советы эшчәнлеген тәэмин итү һәм карап тоту өчен Жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;

11) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерүләре юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру буенча Жирлек советының хокукий акты кабул итүне законнар һәм әлеге Устав нигезендә оештыра;

12) Жирлек Жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территорияль органнары, Жирлек территориясендә эшләүче башка федераль органнар белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

13) Жирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренең Жирле үзидарә органнары белән килешүләр һәм килешүләр төзи, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм эшчәнлекне координацияләү турында килешүләр төзи;

14) Жирле үзидарә органнары тарафыннан Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән Жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

15) Жирлек Башкарма комитетының шәхси идарә итү принципларында эшчәнлеген белән җитәкчелек итә һәм үз компетенциясенә кергән Жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан үз вәкаләтләрен үтәү өчен шәхси җаваплылык тотар;

16) Жирлекнең башкарма комитетын Жирлек Советы, Жирлекнең башка Жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләренең, дәүләт хакимияте органнары, гражданның һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

17) Жирлек Советы каравына Жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тәкъдим итә;

18) Жирлек Советы каравына Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше планнары һәм стратегиясе проектларын һәм аларның үтәлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

19) Жирлек Советына раслауга Башкарма комитет структурасы проектын кертә, Жирлек Башкарма комитетының хезмәткәрләр саны һәм хезмәткә түләү фонды тарафыннан билгеләнгән структурага туры китереп штат расписаниесен раслый;

20) Жирлек Башкарма комитетының муниципаль хезмәткәрләрен һәм башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген

контрольдә тотә, аларга кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары куллана;

21) җирлек башкарма комитеты тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җавап тотә; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

22) җирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар бастырып чыгара;

23) җирлек Советына үзенең эшчәнлегә һәм эшчәнлегә турында отчет тәкъдим итә;

24) халыкка даими рәвештә җирлек башкарма комитеты эшчәнлегә турында хәбәр итә, гражданны кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да ким булмаган гражданны кабул итә, гражданның тәкъдимнәрән, гаризаларын һәм шикаятләрән карый, алар буенча карарлар кабул итә;

25) җирлекнең дәүләт һәм башка органнарында мәнфәгатьләрән тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, җирлек башкарма комитеты исемнән судка гариза бирә, ышанычнамә бирә;

26) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлегә Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек башлыгы компетенциясенә караган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Мәкалә 46. Җирлек башлыгы урынбасары

1. Авыл җирлегә башлыгы тәкъдиме белән депутатлар арасыннан җирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Авыл җирлегә башлыгы урынбасары, әгәр җирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Җирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, җирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

4. Җирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларны җирлек Советы Регламентында билгеләнгән бурычларны бүлүгә туры китереп башкара, җирлек башлыгы йөкләмәсен үти, ө вакытлыча булмаган очракта (авыру яисә отпуск белән бәйле рәвештә), яисә үз бурычларын үтәү яисә вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатылмаса, җирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Җирлек башлыгы урынбасары әлегә Уставның 43 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, азат ителмәгән нигездә үз вәкаләтләрән гамәлгә ашыра.

6. Җирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләрә әлегә Уставның 39 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Авыл җирлеге башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта җирлек башлыгы инициативасы буенча кабул ителгән яки җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешә күләмендә депутатлар төркеме таләбе буенча җирлек Советы карары буенча да вазифадан чакырылырга мөмкин. Җирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

47 Статья. Җирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Җирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла очракта:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китүләр;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага җибәрү»;

4) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;

5) суд тарафыннан вафат булган дип танылу яисә белдерүнең билгесез дип танылу;

6) аның законлы көченә керүе суд гаепләү карары;

7) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;

8) Россия Федерациясе гражданлыгы туктатылу, чит ил дәүләте гражданлыгы туктатылу – Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләт гражданын сатып алырга яисә аларга яшәү төрен яисә Россия Федерациясенең халыкара килешүе катнашучысы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы, җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

9) сайлаучылар тарафыннан бәяләмә;

10) сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән чыдамлык җирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмаулары;

11) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә, шулай ук җирлек бетерелгәндә авыл җирлеген үзгәртеп кору;

12) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалткан;

13) җирлек чикләрен үзгәртү яки муниципаль берәмлек белән җирлек берләшүе нәтижәсендә барлыкка килгән сайлаучыларның санын 25 проценттан артыгракка арттыру;

14) гражданнарның турыдан - туры белдерүләре юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актыны бастырып чыгару вакытын бозу;

15) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә үтәми.

16) жирлек башлыгының вәкаләтләре, шулай ук, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә, вакытыннан алда туктатыла:

1) жирлек башлыгы, аның ире һәм балигы булмаган балалар тарафыннан "аерым категория затларның счетларын (кертемнәр) ачуну һәм булдыруны тыю турында" Федераль закон белән билгеләнгән тыюны үтәмиләр, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акчалар һәм кыйммәтле әйберләр сакларга, чит ил финанс инструментларыннан файдаланырга һәм (яки) файдаланырга";

2) муниципаль сайлауларда сайланган жирлек башлыгына карата Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачу яки аларның булу, чит ил финанс инструментларын куллану һәм куллану фактларын билгеләү, күрсәтелгән затлар муниципаль район башлыгын, шәһәр округы башлыгын сайлауда кандидатлар сыйфатында теркәлгән чорда

2. Авыл жирлеге башлыгының өлеге статьяның 1-11, 15 һәм 16-часть пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлекнең яңа башлыгын сайлау жирлек Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Әгәр жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда алты айдан да ким булмаган вакыт эчендә туктатылса, жирлек Советы карары буенча яңа башлык сайлау үткәрелергә мөмкин.

V. Жирлекнен башкарма комитеты

48 Статья. Авыл жирлеге башкарма комитеты-жирле үзидарә башкарма-боеру органы

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты жирлекнең башкарма-боеру органы булып тора.

2. Авыл жирлеге башкарма комитетының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Ямбақты авыл жирлеге башкарма комитеты.

3. Авыл жирлеге башкарма комитеты жирлек Советына хисап тотты һәм контрольдә тотты.

4. Авыл жирлеге башкарма комитеты мөһере, исеме язылган бланклары, шулай ук гражданлык хәле актларын дөүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе гербы сурәтләнгән түгәрәк мөһере бар.

5. Жирлек башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

49 Статъя. Жирлек башкарма комитеты структурасы

1. Жирлек башкарма комитетының структурасы жирлек башлыгы тәкъдима буенча жирлек Советы тарафыннан раслана.
2. Авыл жирлеге башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет житәкчесе - Жирлек башлыгы, авыл жирлеге башкарма комитеты Секретаре, жирлек башкарма комитетының башка вазыйфаи затлары керә.

50 Статъя. Жирлек башкарма комитеты вәкаләтләре

. Авыл жирлеге башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанслар һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын төзи, жирлекнең социаль-икътисади үсеш планнарын һәм стратегиясен раслый;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен тормышка ашыруны оештыра;

- жирлек бюджетының үтәлеше, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен тормышка ашыру турында отчет әзерли;

- жирлекнең икътисад һәм социаль өлкә торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дөүләт хакимияте органнарына бирүне оештыра;

2) муниципаль милек белән идарә итү өлкәсендә, жирлек территориясендә предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр:

- жирлекнең муниципаль милкендә булган милек белән идарә итә, муниципаль милек объектларын булдыру, сатып алу, файдалану, эш белән тәэмин итү һәм арендау буенча мәсьәләләрне хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда, жирлек Советының килештерүенә (раславына) муниципаль милекне тартып алу, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисады һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр төзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- жирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлек шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен эштән азат итә;

- муниципаль заказ формалаштыра һәм урнаштыра; бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмә үтәлешен финанс белән тәэмин итә; жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль – мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү буенча заказчы булып тора, моның өчен жирлекнең матди һәм финанс чараларын кулланып башка эшләр башкаруга заказчы булып тора;

- кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыра;

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирәлекне саклау өлкәсендә:

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарга табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятие, учреждение, оешмаларның әйләнә-тирәлеккә куркыныч тудыручы гамәлләре турында хәбәр итә;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтажлар буларак гражданның билгеләнгән тәртиптә исәпкә алып бара;

- билгеләнгән тәртиптә торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарга күчерү турында карарлар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп кору һәм үзгәртеп планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таный;

- жирлектә яшәүче һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаж аз керемле гражданның торак законнары нигезендә торак урыннары белән тәэмин итә;

- муниципаль торак фондын төзүне һәм тотуны, торак төзелеше өчен шартлар булдыруны оештыра;

- муниципаль торак фондыннан файдалануны һәм сакланышын, әлеге фондның торак урыннарының санитар һәм техник кагыйдәләр һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүен муниципаль контрольдә тотат;

- халыкны элемент хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар булдыруны тәэмин итә;

5) авыл хужалыгын һәм эшқуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хужалыгы житештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыру өчен шартлар тудыра;

6) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базар һәм ярминкәләр оештыра;

- жирлек халкы күпләп ял итә алсын өчен шартлар тудыра һәм халыкның массакүләм ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның су гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирәкле үтеп керүен тәэмин итүне дә көрәтә;

– жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тәэмин итә, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәргүне оештыра;

- жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- транспорт инфраструктурасын комплексы үстерү программаларын һәм жирлекнең социаль инфраструктурасын комплексы үстерү программаларын эшли һәм тормышка ашыра;

- энергияне саклау һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру өлкәсендәге муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларны энергетик тикшерүне оештыра һәм энергияне саклау һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- «Жылылык белән тәэмин итү турында " Федераль законда каралган жылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләрне гамәлгә ашыра»;

- су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә «су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында " Федераль законда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыра»;

- коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру тарифлары, коммуналь комплекс оешмаларының коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәтләрне тоташтыру, тарифлары, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә түләүләр жайга сала.

- Жирлек чикләрендә халыкны су белән тәэмин итү, су бүлү, халыкны Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ягулык белән тәэмин итү;

7) төзекләндерү өлкәсендә:

- коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм транспортлау буенча эшчәнлекне оештыруда катнаша;

- Жирлек территориясен төзекләндерүне (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йортлар номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп) оештыра;

- адресация объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына (федераль өһәмияткә ия автомобиль юлларына, региональ яки муниципаль ара өһәмияткә ия автомобиль юлларына, муниципаль районның жирле өһәмияткә ия булган автомобиль юлларына тыш), Жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исем кушу исемен бирә, мондый атамаларны үзгәртә, юкка чыгара, мәгълүматны Дәүләт адрес реестрында урнаштыра.

8) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә

- Жирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының актларының үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, жирле үзидарә хокукларын бозучы дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфа затлары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар актларына шикаять бирә;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнырга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

- җирлек торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәмин итә;

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- җирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны, куллануны һәм популярлаштыруны, җирлек территориясендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни халык объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны тәмин итә;

- җирле традицион халык сәнгәтен үстерү, җирлектә халык сәнгәтен саклап калу, торгызу һәм үстерү өчен шартлар тудыра;

- җирлек территориясендә урнашкан муниципаль музейларның эчтәлеген тәмин итә;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

- инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә булышлык күрсәтә.

10) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирлек җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм тиешле куллануны тәмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән төрлө тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисап тапшыра;

- җирлек Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен җирлек җирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларынан өстәмә файдалануны тәмин итә.

11) башка вәкаләтләр:

- җирлек ихтыяҗлары өчен ясалма җир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен тәмин итә, федераль закон нигезендә ясалма җир кишәрлеген төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәрә;

- җирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди - техник һәм башка яктан тәмин итә;

- җирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;

- гражданны җирлек өчен социаль әһәмияткә ия булган эшләрне (шул исәптән дежур торуларны) ирәкле рәвештә башкаруга җәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткөрүне оештыра.

- законнарда, әлегә Устав, җирлек Советы карарлары белән җирлек советы яки җирлекнең башка җирле үзидарә органнары вәкаләтләреннән тыш, җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

- жирлек музейларын булдыра;
- жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;
- опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне тормышка ашыруда катнаша;
- жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләр хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;
- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга булышлык күрсәтә;
- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация өзерләү буенча чараларны оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;
- муниципаль Янгын сагы булдыра;
- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;
- кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтү комиссияләренә һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтә.
- инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында " 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның бөтенроссия ижтимагый берләшмәләре оештырган оешмаларга ярдәм күрсәтә»;

- сыйфатка бәйсез бәя бирүне оештыру өчен шартлар тудыра

оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү тәртибе һәм шартлары билгеләнгән федераль законнар белән;

- торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын найм килешүләре буенча гражданның муниципаль торак фондының торак урыннарын бирә.

- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында " 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра»;

- «кулланучылар хокукларын яклау турында " 1992 елның 7 февралендәге 2300-І номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

3. Авыл жирлегә башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Жирлек Башкарма комитетының муниципаль контроль өлкәсендә вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контроль нәтижәлелегенең мониторингын оештыру һәм үткөрү, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру буенча функцияләр, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә, Жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшерүне оештыру һәм үткөрү белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата "дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкүарларның хокукларын яклау турында" 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

VI. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

Мәкалә 51. Жирлекнең ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе жирле үзидарәнең даими эшләүче, коллегиаль финанс контроле органы булып тора.

2. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисеннән һәм ике әгъзадан тора.

Жирлекнең оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, Ревизия комиссиясе вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, " Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында «2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы федераль законнар,» Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, жирлекнең Ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә. , башка муниципаль норматив хокукый актлар.

Федераль законнар белән билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә жирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

52 Статья. Жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты һәм башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүленеше нигезендә Жирлек Советы, Жирлек башлыгы һәм Жирлекнең башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль тормышка ашыра.
2. Жирлек советы һәм авыл Жирлеге башкарма комитеты Жирлекнең икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатларында законнарда билгеләнгән, әлеге Устав формалары белән үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.
3. Жирлек советы һәм Жирлек башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны кул күелгән көннән алып Жиде көн эчендә Жибәрәләр.
4. Жирлек башкарма комитеты Житәкчесе Жирлек Советына Жирлек Советының, Жирлек башлыгының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мәрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.
5. Жирлекнең башка Жирле үзидарә органнарының үзара эшчәнлеге тәртибе Жирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

55 Статья. Жирлек Жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Жирлек Жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән яки суд тәртибендә хәл ителә.

VII . САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

54 Статья. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Жирлек сайлау комиссиясе муниципаль сайлаулар, Жирле референдум, депутат, Жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм үткөрүне, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне, муниципаль берәмлекне үзгәртеп коруны оештыра.
2. Жирлекнең сайлау комиссиясе Жирлекнең Жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора.
3. Жирлекнең сайлау комиссиясе авыл Жирлеге Советы тарафыннан федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә төзелә.
4. Жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре срогы биш ел тәшкил итә.
5. Жирлек сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш хокукы белән 6 әгъза күләмендә формалаша.
6. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәмин итү Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

7. Жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлеге тәртібе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Әлеге Устав, жирлекнең сайлау комиссиясе турындагы Нигезләмә белән җайга салына. Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе вәкаләтләре территорияль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

VIII . ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАН-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

55 Статья., Юридик зат хокукларына ия булган жирлекнең жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм Әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары белән жирлек советына һәм жирлек башкарма комитетына бирелә.
2. Жирлек башкарма комитеты структурасы нигезендә жирлек Советы карары нигезендә юридик затның хокуклары белән жирлек башкарма комитетының аерым органнарына бирелергә мөмкин.

56 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменнән милек һәм башка хокук һәм вазифаларны алырга һәм тормышка ашырырга, судта ышанычсыз чыгыш ясарга мөмкин жирлек башлыгы.
2. Юридик зат хокукларына ия жирле үзидарә органнары-идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртіптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

57 Статья. Жирлек жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлек жирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанслар белән тәмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына тормышка ашырыла.

IX. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

Статья 58. Жирлек башлыгына һәм жирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилле органы депутаты вәкаләтләрен, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Ямбақты авыл Жирлеге Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

59 Статья. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1 жирлек башлыгының әлеге Уставта каралган очракларда үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә гамәлгә ашыручы урынбасарына айлык акчалата бүлөк түләнә.

60 Статья. Жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатлары, шул исәптән жирлек башлыклары, аларны жинаять яки административ жаваплылыкка жәлеп иткәндә, тоткарлау, арест, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр башкарганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яки) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын исәпкә алганда, оператив-эзләү чараларын үткәргәндә, федераль законнар белән билгеләнә.
2. Федераль закон нигезендә, жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына, шул исәптән аның вәкаләтләре вакыты чыкканнан соң да, тиешле башка гамәлләр өчен жинаять яки административ жаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә авыл жирлеге Советы депутаты тарафыннан мыскыл итү, яла ягу яки башка хөкүк бозулар, федераль закон белән каралган жаваплылыкка тартылу очракларына кагылмый.

Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә)

61 Статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары законнар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

Статья 62. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында жаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән авыл жирлеге башлыгының, жирлек халкы алдында җаваплылыгы депутат итеп сайланган жирлек халкының ышанычын югалту нәтижәсендә килеп чыга.
2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы өлеге Уставта каралган нигезләр һәм тәртиптә кире алынырга мөмкин.

63 Статья. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә жирлек Советының, жирлек башлыгының җаваплылыгы алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм өлеге Уставны бозган очракта, шулай ук жирлек жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә үтәмәгән очракта, тиешле суд карары нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек Советының өземтәсе, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасыннан читләштерү һәм отставкага җибәрү нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

64 Статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны биләгән затларны эштән азат итү (эштән азат итү)

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:
 - 1) үзе төзегән мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар зат тарафыннан кабул ителмәү;
 - 2) зат үзенең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигь булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүматларны тапшырмаулары яисә белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат тапшырулары турында;
 - 3) затның коммерция оешмасы идарәсе органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы, федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш;
 - 4) зат эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашыру;
 - 5) затның Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительләр яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләрнең составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затта мәнфәгатләр каршылыгына китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынучанлык барлыкка килү турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфа биләгән зат тарафыннан ышанычны югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

65 Статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирлек жирле үзидарә вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

Башлык XI. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКЛАРЫ

Статья 66. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасына керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары;

3) әлеге Уставта каралган жирлек башлыгының, Башкарма комитетның һәм башка жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының норматив һәм башка хокукий актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә һәм жирлек территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар жирле референдумда кабул ителгән әлеге Уставка һәм хокукий актларга каршы килергә тиеш түгел.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукий актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукий актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлләре тиешле муниципаль хокукий актны кабул иткән жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән яисә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеген үзгәрткән очракта, туктатылырга мөмкин - тиешле муниципаль хокукий актны кабул итү (чыгару), шулай ук суд тарафыннан кабул ителгән; жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны жайга сала торган өлешендә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы.

5. Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукий актның гамәлдә булуы Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкурлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнең тиешле күрсәтмәсен алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле

үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кабул ителгән (чыгарган) жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында авыл жирлеге башкарма комитеты яки жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә жирлек Советы - алар тарафыннан карар кабул ителгән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

67 Статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүләре юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарның турыдан-туры белдерүләре юлы белән башкарыла.
2. Әгәр жирлек халкы турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акты кабул итү (чыгару), жирле үзидарә органы яисә әлеге акты кабул итү (чыгару) компетенциясенә кәргән жирле үзидарә вазыйфаи заты кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителә икән, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый акты әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.
3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актының басылып чыгу вакытын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу яисә жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

68 Статья. Жирлек жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Аларга йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү өчен жирлек жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:
 - 1) жирлек Советы-жирлек Советы карарлары;
 - 2) жирлек башлыгы - жирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары;
2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары әлеге устав белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә, аларның статусын билгеләүче бүтән муниципаль норматив хокукый актларда күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

69 Статья. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, Спас районы прокуроры, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициативалы төркемнәре, шулай ук аны алып бару мәсьәләләре буенча жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан кертелә ала.

2. Спас районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукий актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукий актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукий актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм формасы Жирлек Советы Регламенты һәм Жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Авыл Жирлеген тиешле исемлеккә керткәндә, Татарстан Республикасы законы белән, районның эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектлары өчен муниципаль норматив хокукий актларда каралган бурычларны яңа яисә үзгәртүче муниципаль норматив хокукий актлары проектлары Жирлек Жирле Үзидарә органнары тарафыннан Муниципаль норматив хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә Жирле Үзидарә органнары тарафыннан уздырыла торган җайга салу йогынтысын бәяләелергә тиеш, моннан тыш, Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә:

1) Жирлек Советының Жирле салымнарны һәм җыемнарны юкка чыгара торган, үзгәртүче, түктатучы норматив хокукий актлары проектлары;

2) бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган Жирлек Советы норматив хокукий актлары проектлары.

5. Җайлау йогынтысын бәяләү муниципаль норматив хокукий актлар проектларын нигезләмәләрне ачыклау максатларында ясала, вводящих избыточные вазыйфаларын башкаручы, туюлар һәм чикләүләр өчен субъектларының эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә яки күтөрергә, аларны гамәлгә кертү, шулай ук нигезләмәләрен күтөрергә барлыкка килүгә нигезсез чыгымнар субъектларының эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә һәм Жирле бюджетлардан;

70 Статья. Жирлек советының хокукий актлары

1. Авыл Жирлегенә Советы үз компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә, Жирлек территориясендә үтәү мәжбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар, Жирлек башлыкларын отставкага җибәрү турында карар, шулай ук Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру һәм аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлегә устав белән кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Жирле салымнар һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгаруны, авыл Жирлегенә бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыруны күздә тоткан Жирлек Советы карарлары Жирлек Советы каравына бары тик Жирлек башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы белән яки аның бәяләмәсе булганда гына кертелә ала. Әлегә бәяләмә

аларга Жирлек Советына Жирлек Советы Регламентында билгелэнгән тәртиптә утыз көн эчендә тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары кабул ителгән көннән өч көн эчендә Жирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм әлеге Уставта билгелэнгән тәртиптә халыкка хәбәр ителә.

71 Статья. Жирлек башлыгының хокукый актлары

Жирлек башлыгы законнар, әлеге Устав, Жирлек Советы карарлары белән билгелэнгән үз вәкаләтләре чикләрендә Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук Жирле Әһәмияттәге мәсьәләләр һәм Жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук Жирлек Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

Жирлек башлыгы "Россия Федерациясендә Жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә әлеге Уставка кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

72 Статья. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка игълан итү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары аларга кул куелган көннән соң 10 көн үз көченә керә, әгәр карарның үзе билгеләнмәгән булса.

Салымнар һәм җыемнар турында Жирлек Советының норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлекнең уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар федераль законда, әлеге устав белән билгелэнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждандан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар, гамәлгә куючы булып муниципаль берәмлек торган оешмаларның хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук Жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка игълан итү) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: аңа кул кую датасы (Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук аны Жирлек Советы кабул иткән датага), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме, печать.

5. Авыл Жирлеге Советы карарлары, аның Үтәлеше турындагы хисап, Жирле салымнар һәм Жыемнар билгеләү турында, Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Советы, Жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар, муниципаль норматив хокукый актлардан яки аларның федераль закон белән чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, Жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (игълан ителгән).

6. Шулай ук муниципаль сайлаулар, Жирле референдум билгеләү, Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү турында норматив булмаган хокукый актлар, Жирлек чикләрен үзгәртү, Жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча тавыш бирү һәм законнар нигезендә башка актлар, шулай ук Жирле Үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр мәжбүри рәвештә рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

7. Норматив булмаган муниципаль хокукый актлар, законнар яки Әлеге Устав нигезендә мәжбүри булмаган рәсми басылып чыгу (халыкка игълан итү) аларны чыгарган органнар яки Жирле Үзидарә вазыйфаи затларының карары буенча басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка Житкергәндә) муниципаль хокукый актының реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) юлы белән гамәлгә ашырыла:

- Жирлек Жирле Үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган массакүләм мәгълүмат чараларында яисә Жирлек территориясендә таралган бүтән массакүләм мәгълүмат чараларында хокукый акт текстын бастырып чыгару. Хокукый акт текстын бүтән басма МАССАКҮЛӨМ мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда Әлеге басманың рәсми басылып чыгуы турында билге булырга тиеш;

- Жирлек торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмати стендларда хокукый акт текстын урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары авыл Жирлеге Советы тарафыннан раслана һәм Жирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукый актының тексты белән тоткарлыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

- Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында түбәндәге адрес буенча урнаштыру: www.pravo.tatarstan.ru.\

- Жирлекнең рәсми сайтында урнаштыру.

9. Муниципаль хокукый акты бастырып чыгарганда (халыкка Житкергәндә) басма МАССАКҮЛӨМ мәгълүмат чарасы чыгу датасы яисә акты игълан итү даталары турында мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш, алар акты Жибөрү (тарату) яисә аны мәгълүмати стендта урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Жирле референдумда (гражданның Жыенында) кабул ителгән карарларның хокукый актлары рәвешендә рәсмиләштерелгән муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Башлыгы XII. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

73 Статья. Жирлекнең икътисади нигезе

1. Жирлекнең икътисади нигезен жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәте, жирлек бюджеты акчасы, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

74 Статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Авыл жирлеге милкендә булырга мөмкин:

1) әлеге Федераль законда билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) " Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт»;

3) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятияләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органының норматив хокукый актлары нигезендә тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) федераль законнар белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Авыл жирлегеннән әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очрактарда күрсәтелгән мөлкәт мөлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртү яисә федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокта яңадан рәсмиләштерелергә тиеш.

75 Статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәте белән идарә итү, файдалану һәм эш итү

Жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән мөстәкыйль рәвештә Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль милектән файдалана һәм эш итә.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль милекне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләренең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, читләштерергә, федераль законнар нигезендә башка килешүләр төзәргә хокуклы.

3. Жирле үзидарэ органны Россия Федерациясе Хөкүмәте, федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә муниципаль милек реестрларын алып бара.

76 Статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирлек муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, Хужалык жәмгыятьләре, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара жәмгыятьләр төзүдә катнаша.
2. Муниципаль предприятиеләр авыл халкының товарларга, эшләргә һәм хезмәт күрсәтүләргә ихтыяжларын канәгатьләндерү максатыннан оештырыла. Муниципаль учреждениеләр жирлекнең идарә итү, социаль һәм башка функцияләрен гамәлгә ашыру өчен булдырыла. Жирлек муниципаль предприятиеләрен һәм учреждениеләрен гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен жирлек башкарма комитеты башкара.
3. Жирлек башлыгы муниципаль предприятие яки учреждение уставын раслый, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль предприятие яки учреждение житәкчесе вазифасыннан азат итә, аларның эшчәнлегә турындагы хисапларны тыңлый. Жирлек башкарма комитеты муниципаль предприятие һәм учреждениеләр эшчәнлегенең максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, муниципаль предприятиегә яки учреждениегә беркетелгән муниципаль милекнең сакланышын һәм кулланылышын контрольдә тоту, ревизия, инвентаризация, аудитор тикшерүләре билгели һәм житештерә.
4. Авыл жирлегә башкарма комитеты авыл жирлегә исемнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияләре җавап бирә һәм аларның федераль законда билгеләнгән тәртиптә үтәлешен тәэмин итә.

77 Статья. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.
2. Муниципаль милекне файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан кәргән табыш жирлек бюджетына керә.

78 Статья. Жирле үзидарэ органнының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирлек жирле үзидарэ органнының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законда башкача билгеләнмәгән очракта, килешү нигезендә төзелә.

XIII башлыгы. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

79 Статья. Жирлек Бюджеты

1. Жирлекнен үз бюджеты бар.
2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Жирлек бюджетында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән керемнәр һәм жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук әлеге керемнәр һәм субвенцияләр исәбенә гамәлгә ашырыла торган жирлекләр бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.
4. Жирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасының «Спас муниципаль районы» муниципаль берәмлеге жирле үзидарә органнарына жирлек бюджетының үтәлеше турында хисаплар тапшыралар.

80 Статья. Жирлектә бюджет процессы.

1. Авыл жирлеге бюджеты проекты тәүзү һәм карау, авыл жирлеге бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирле бюджет үтәлеше турындагы хисапны тәүзү һәм раслау, Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнгән таләпләрне үтәп, жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.
2. Авыл жирлеге бюджеты проекты, аның үтәлеше турында еллык отчет, жирлек бюджетының үтәлеше һәм жирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләренең, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең саны турында квартал саен мәгълүматлар, аларның хезмәт өчен түләүгә факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми бастырып чыгарылырга тиеш (халыкка игълан ителергә).
3. Чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә кергән Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган жирле салымнар турында муниципаль норматив хокукый актларга, жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү хакында Муниципаль норматив хокукый актлары Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында Карар кабул ителгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.
4. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты җирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс ягыннан тәэмин итү максатларында җирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә, җирлек башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокта төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты проекты төзү:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә карата таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Жыенына юлламасы нигезләмәләре;

бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

социаль-икътисади үсеш фаразы;

озак сроклы чорга бюджет фаразлары проекты (бюджет фаразлары проекты, бюджет фаразлары проекты) ;

муниципаль программалар (муниципаль программалар проектлары, муниципаль программаларны үзгәрешләр проектлары).

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы карарда бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, җирлек Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләр (бюджет турындагы Карардан тыш) бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш.

9. Җирлек бюджеты турындагы карар белән раслана:

- җирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

- җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге;

- бюджет ассигнованиеләрен Чираттагы финанс елына һәм чорына бюджет чыгымнары классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре (төркемнәре һәм төркемчәләре һәм төркемчәләре), муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалаштырылмаган юнәлешләре буенча), чыгымнар төрләре һәм (яисә) максатчан статьялары, муниципаль программалар, муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программаларынан һәм программаларынан булмаган юнәлешләре буенча бүлү), Чираттагы финанс елына һәм чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре һәм төркемчәләре (төркемчәләре һәм төркемчәләре), шулай ук план, билгеләнгән тәртиптә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законы, җирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Законы нигезендә, җирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнә;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасында бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясенәң бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм чыгымнар төрләре буенча бүлү;

- гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә җибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренәң гомуми күләме;

- Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм (яисә) башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

- план чорының беренче елына җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 2,5 процент күләмендә шартлы расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменәң кимендә 5 проценты күләмендә (Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән, максатчан билгеләнеше булган);

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары;

- Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиге күрсәтелгән;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнгән һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы белән җирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнгән җирлек бюджетының башка күрсәткечләре.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче ел параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турындагы карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен аныклай һәм төзелә торган бюджет чорының икенче елы күрсәткечләрен раслай.

Җирлек бюджетының расланган план чоры параметрларын төгәлләштерү күздә тотыла:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турында карар проектына карау предметы булып торган күрсәткечләрен төгәлләштерү;

- җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыру яки кыскарту йә аңа җирлек бюджеты чыгымнарының өстәмә максатчан статьялары һәм (яки) төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен керту.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл җирлеге бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта җирлек Советына тәкъдим ителә:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенәң төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында җирлекнең социаль-икътисади үсешенәң башлангыч нәтижәләре һәм агымдагы финанс елы өчен җирлекнең социаль-икътисади үсеш нәтижәләре;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы;
- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) фаразлары;
- Жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;
- бюджетара трансфертлар бүлүне исәпләү методикалары (проектлары методикалар);
- Чираттагы финанс елы ахырына һәм план чорының һәр елы ахырына муниципаль бурычның иң югары чиге;
- агымдагы финанс елына бюджет үтәлешен бәяләү;
- жирлек Советы, жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата жирлек башкарма комитеты белән каршылыктар килеп туган очракта тәкъдим ителә;
- Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав белән билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

Бюджет турындагы карар белән расланган очракта, муниципаль программалар буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү һәм эшчәнлекнең программалаштырылмаган юнәлешләре буенча бюджет турындагы карар проектына муниципаль программалар паспортлары тапшырыла.

Бюджет турындагы карар проекты бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта булмаса, бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта бюджет турындагы карар проектына аңлатма язуына кертелә.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына авыл жирлеге бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә жирлек башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13. Жирлек башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

14. Жирлек бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карар үз көченә керүне, шулай ук әлеге карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

15. Авыл жирлеге бюджеты турындагы карар, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм (яки) жирлек бюджеты турындагы карар белән башкасы каралмаган булса, финанс елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә һәм 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Жирле бюджет проекты, жирле бюджетны раслау турында карар, аның үтәлеше турында еллык хисап, жирле бюджет үтәлеше барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында

квартал саен белешмәләр, аларның хезмәт өчен түләүгә факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми бастырып чыгарылырга тиеш. Жирле үзидарә органнары жирлек халкына өлеге документлар һәм аларны бастырып чыгару мөмкинлеге булмаган очракта мәгълүматлар белән танышу мөмкинлеген тәэмин итә.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру буенча билгеләнгән федераль законнары һәм Татарстан Республикасы законнарын үтәүне, муниципаль бурыч күләме һәм структурасын, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәэмин итәләр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

18. Авыл жирлеге бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда гамәлгә ашырыла.

19. Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очрактан тыш, федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслау өчен жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру рәхсәт ителми.

20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

81 Статья. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алу «дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 маендагы 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алу жирлек бюджеты акчалары хисабына башкарыла.

82 Статья. Жирлек гражданның үзара салым акчасы

1. Гражданның үзара салым акчалары дигәндә жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрен хәл итү өчен гражданның бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салым түләүләре күләме жирлек составына кергән торак пунктның барлык халкы өчен дә тигез күләмдә билгеләнә, аларның саны жирлек составына керүче торак пункт халкының гомуми саныннан 30 проценттан артмаса мөмкин.

2. Өлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә 4.1 пункттың каралган очрактарда хәл ителә. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ

номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлеше нигезендә гражданнар жыенында.

83 Статья. Жирлекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч).

1. Авыл жирлеге Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм авыл жирлеге Уставы нигезендә муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе валютасында урнашкан муниципаль берәмлек исемненән кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән муниципаль бурыч алуларны һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан жирле бюджетка жәлеп ителә торган кредитлар гамәлгә ашырырга хокуклы.
2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы авыл жирлеге исемненән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлекнең башкарма комитетына бирелә.

84 Статья. Авыл жирлегенең жирле бюджеты үтәлеше.

1. Авыл жирлегенең жирле бюджеты Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек бюджеты кассаларның бердәмлегенә һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуына нигезләнә.
3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, авыл жирлеге бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
4. Жирлек бюджетының үтәлеше жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

85 Статья. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисабы еллык.
2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы авыл жирлеге башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә төзелә.
3. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән раслана.
4. Ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү жирлекнең Ревизия комиссиясе яки жирлек Советы тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм

Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5. Авыл җирлеге башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча аңа бәяләмә әзерләү өчен җирлек бюджетының үтәләше турында хисап бирә. Авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә 1 айдан артмаган вакытка башкарыла.

6. Авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапка бәяләмә җирлек Советына бер үк вакытта җирлек башкарма комитетына Ревизия комиссиясе тарафыннан тапшырыла.

7. Ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча авыл җирлеге башкарма комитеты хисап финанс елы өчен җирлек Советының хисап финанс елы өчен бюджет үтәләше турындагы еллык хисабын, җирлек бюджетының үтәләше турындагы башка бюджет хисап проектын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны теркәп, җирлек советына тапшыра.

8. Авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча җирлек советы авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Җирлек Советы тарафыннан авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы еллык хисапны кире каккан очракта, ул дәрәс булмаган яисә тулы чагылдырылмаган мәгълүматларны бетерү һәм 1 айдан артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы карар белән хисап финанс елында авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы хисап раслана һәм җирлек бюджеты керемнәренен, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасын күрсәтеп раслана.

Хисап финанс елында авыл җирлеге бюджеты үтәләше турындагы авыл җирлеге Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

- бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча җирлек бюджеты керемнәре;
- керемнәр төрләре, керемнәр подидлары кодлары, дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча авыл җирлеге бюджеты керемнәре; (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);
- җирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча;
- бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча җирлек бюджеты чыгымнары;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәре, төркемчәләре, статьялары, төрләре буенча җирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары.

86 Статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясе Бюджет законнары һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган башка норматив хокукый актлар үтәлешен тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле подразделяется бу тышкы һәм эчке, предварительный һәм аннан соңгы.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле жирлекнең ревизия комиссиясенең контроль эшчәнлегә булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле-жирлек башкарма комитеты органнары (вазыйфаи затлар) булып торучы муниципаль финанс тикшерүе органнарының контроль эшчәнлегә.

4. Башлангыч контроль жирлекнең жирле бюджетын үтәү барышында бюджет бозу очракларын кисәтү һәм булдырмау максатыннан башкарыла.

5. Алга таба контроль жирлекнең бюджет үтәлеше нәтижәләре буенча, аларның үтәлешенең законлылыгын, исәп-хисапларның дәрәслеген билгеләү максатыннан тормышка ашырыла.

XIV БАШЛЫГЫ. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

87 Статья. Авыл жирлеге Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Авыл жирлеге Уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проекты жирлек Советына жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты әзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелә ала. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Авыл жирлеге Уставы проекты, жирлек Уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек уставын кабул итү турындагы мәсьәләне карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Уставына үзгәрешләр кертү, күрсәтелгән Устав проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка игълан итү) белән рәсми басылып чыгарга тиеш. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук муниципаль берәмлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында төгәл күрсәтү

рәвешендә үзгәрешләр кертелә торган очракта, гражданнарның аның фикер алышуында катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) таләп ителми.

4. Авыл җирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында авыл җирлеге Советы карары проекты буюнча, аларны карау алдыннан җирлек Советы утырышында әлеге Устав нигезендә ачык тыңлаулар үткәрелә, Уставка үзгәрешләр бары тик җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарға туры китерү максатларында гына кертелә.

88 Статья. Авыл җирлеге уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Авыл җирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проекты карау җирлек Советы тарафыннан җирлек Советы Регламенты нигезендә ике уқуларда да ким булмаган күләмдә башкарыла.

2. Авыл җирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проекты беренче укылышта кабул иткәннән соң, әлеге проект җирлек башлығы, җирлек Советы депутатларына, башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен хокукый актлар чыгару инициативасы хокукын бирә.

3. Уставы, авыл җирлеге Советы Уставына үзгәрешләр кертү турында Карар кабул ителә күпчелек тавыш белән билгеләнгән саныннан җирлек Советы депутатлары.

Статья 89. Авыл җирлеге Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Авыл җирлеге Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар кабул ителгәннән соң, җирлек башлығы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең федераль органы территориаль органына җибәрелә.

2. Авыл җирлеге Уставы, авыл җирлеге Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) тиеш һәм рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә.

Россия Федерациясе Юстиция министрлығы порталында «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар "урнаштыру (<http://pravo-minjust.ru>, <http://право-минюст.рф>)" Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә авыл җирлеге Уставының, авыл җирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актының тексты шулай ук аларны рәсми бастырып чыгару ысулы булып тора.

Җирлек башлығы теркәлгән муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый акты муниципаль берәмлекләренең уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең федераль органы территориаль органынан кергән көннән җиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка игълан итәргә) тиеш.

3. Җирлек уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр, җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (җирлек уставын законнар белән тәңгәлләштерү, шулай ук вәкаләтләренә,

вәкиләтләр срогын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау тәртибен үзгәртү очрақларыннан тыш), әлеге үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий актны кабул иткән муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы вәкиләтләр срогы чыкканнан соң үз көченә керә.

4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукий акт тарафыннан кертелә, ул Рәсмиләштерелергә Мөмкин:

муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары (гражданның җыены) белән аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы кул куйган йә муниципаль берәмлек башлыгы, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданның җыены) рәисе вәкиләтләр башкаручы үзе генә;

вәкиллеке орган (гражданның җыены) кабул иткән һәм муниципаль берәмлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукий акт белән. Бу очрақта әлеге хокукий актта вәкиллеке орган (гражданның җыены) карарын кабул итү турында реквизи́тлар куела. Вәкиллеке органның мондый карарларына муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр үз көченә керү турында күчмә нигезләмәләрне һәм (яки) нормаларны кертү рәхсәт ителми.

5. Муниципаль берәмлек Уставын яңа редакциядә муниципаль хокукий акт белән муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында бәян итү рәхсәт ителми. Бу очрақта муниципаль берәмлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган муниципаль берәмлек уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий актлар муниципаль берәмлекнең яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

6. Муниципаль берәмлек уставын Федераль законга туры китерү, Россия Федерациясе субъекты законы белән әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Әгәр федераль закон, Россия Федерациясе субъекты законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән булса, муниципаль берәмлек уставын Федераль законга туры китерү срогы, Россия Федерациясе субъекты законы белән тиешле федераль закон, Россия Федерациясе субъекты законы үз көченә керү датасын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий акт проектының гавами тыңлауларында фикер алышуну һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) кирәклеген исәпкә алып билгеләнә., муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы утырышларының, мондый муниципаль хокукий актны дәүләт теркәвенә алу һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) сроклары вакытлылыгы һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.